Úvodní slovo redakce

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, přijměte prosím naši pozvánku k četbě dalšího tematického dvojčísla Naší řeči, které se tentokrát věnuje popularizaci češtiny a (bohemistické) lingvistiky. Jde o téma spíš opomíjené, přitom v aktuální společenské situaci důležité. Pokud mu už v poslední době byla věnována pozornost, šlo spíš o stylistické rozbory vybraných popularizačních textů, případně o jejich recenze. O tom, kdo, co, jak, kdy a s jakými cíli by měl popularizovat, se nejen v lingvistice, bohemistice, ale i v české vědě na obecné úrovni dosud uvažovalo jen velmi ojediněle. Některé názory na tuto otázku jsou přitom velmi maximalistické. Jakub Sláma v tomto dvojčísle ve své recenzi (s. 282–290) cituje z první české publikace věnované obecně popularizaci vědy např. tyto nejspíš správné, nicméně poměrně radikální požadavky: „Věda není dokončena, pokud není komunikována“ (s. 63 rec. publikace) nebo: „Nedílnou součástí organizace nakládající s veřejnými prostředky by […] mělo být odpovídajícím způsobem (a bez přehánění) informovat o výsledcích své práce – přinejmenším tím dáváme vědět, že peníze daňových poplatníků neplynou do černé díry nebo pouze na financování životního koníčku několika či mnoha ‚excentrických‘ jedinců“ (s. 40–43 rec. publikace). Dalším podstatným aspektem této situace je, že profesionální lingvisté v posledních letech přišli kvůli rozmachu sociálních sítí o monopol na to, co a jak se bude laikům komunikovat. Na sociálních sítích působí dnes řada „jazykových influencerů“ (jak je trefně nazývají ve svém článku v tomto dvojčísle Helena a Michal Lázničkovi), kteří si dokázali získat publikum a míru zpětné vazby, o nichž se profesionálním lingvistům může nejspíš jen zdát – a odborná komunita jim dosud věnovala jen malou nebo žádnou pozornost. Zmínili jsme dva snad nejzásadnější důvody pro aktuálnost tématu. Pro poznání dalších z nich čtenářky a čtenáře zveme k četbě následujících 5 studií, 3 recenzí a 1 zprávy.

Číslo otevírá studie **Heleny** a **Michala Lázničkových** *Čeština pohledem jazykových influencerů*, která je podrobnou kvantitativní tematickou analýzou příspěvků tří popularizačních profilů (Červená propiska, Jazykovědma, Češtinářské špeky); navíc se zaměřuje na otázku, příspěvky z kterých tematických oblastí získávají nejvíc komentářů a lajků a proč. Ve druhé studii nazvané *Motivace k popularizaci jazyka a lingvistiky* **Hana Dufková** a **Ondřej Dufek** srovnávají, jaké motivace popularizovat mají vybraní profesionální lingvisté a jaké „jazykoví influenceři“. Třetí studie, nazvaná *Popularizační dialog českých bohemistů s jejich čtenáři v průběhu tří čtvrtin století*, jejíž autorkou je **Jana Hoffmannová**, přináší podrobný stylistický rozbor 23 popularizačních děl, zaměřený na to, pomocí jakých prostředků vedou jejich modeloví autoři dialog se svými čtenáři. Autorkou následující, čtvrté studie nazvané *Podoby vyjadřování osobních postojů při popularizaci češtiny* je **Hana Dufková**, která si všímá toho, jakým způsobem, pomocí jakých jazykových prostředků autoři

popularizačních textů odlišují objektivní fakta od svých postojů a jak tyto postoje ve svých textech komunikují. Dochází přitom k závěru, že „[p]okud budou i lingvistické autority zřetelně formulovat, že správnost jazykového prostředku je vždy relační (vzhledem ke kodifikaci, očekávané podobě komunikace aj.) a není v jazyce přítomná apriorně, a oproti tomu jde k jazyku přistupovat plastičtěji, kontextově a v dobrém smyslu osobně, může to budovat další potřebné mosty mezi vědou a společností“ (s. 264). V poslední, páté studii s názvem *Krátké žánry (drobnosti, sloupky, koutky, „rady“) v bulharské jazykovědné popularizační tradici* seznamuje **Milen Tomov** z Ústavu pro bulharský jazyk Bulharské akademie věd s popularizační produkcí a situací kolem popularizace v Bulharsku – a zjištěné poznatky srovnává se stavem v Česku.

V sekci Recenze a zprávy přináší dvojčíslo 4 texty. Nejprve tu **Aleš Klégr** v recenzi s názvem *Slova, odraz doby a měnícího se světa* posuzuje kolektivní publikaci sestavenou editory Martinem Šemelíkem a Michaelou Liškovou *Slova a jejich příběhy: #neologismus, #archaismus*. Následně **Jakub Sláma** v již zmíněné recenzi s názvem *Věda není dokončena, pokud není komunikována* podrobně komentuje knihu *Science Communication: Úvod do komunikace vědy*, která je prvním českým příspěvkem k teorii a praxi obecné popularizace vědy. **Ondřej Dufek** a **Michal Škrabal** se v recenzi nazvané *O jazykokupčení aneb Limity popularizace kodifikace* detailně zaměřili na přednosti, a zejména nedostatky popularizační knižní série *Červená propiska*. Dvojčíslo pak uzavírají **Zdeněk Opava** a **Petr Potůček**, kteří v textu *Jazykovědné semináře pro překladatelské útvary Evropského parlamentu v Lucemburku v letech 2004–2024* poskytují přehled o přednáškách, které pro publikum generálního ředitelství pro překlad Evropského parlamentu v Lucemburku, ale i dalších překladatelských útvarů při EU přednesli v průběhu 20 let nejrůznější čeští lingvisté a publicisté.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, přejeme vám inspirativní čtení.

Za redakci Naší řeči Martin Beneš

Tento článek je volně přístupný na základě licence *Creative Commons Uveďte původ 4.0 Mezinárodní veřejná licence*.
This is an open access article under the terms of the *Creative Commons Attribution 4.0 International Public License*.